

PERSBERICHT

Haarlem, 27 januari 2022

Sloop industrieel erfgoed NS Werkplaats Haarlem

NS sloopt 'ineens' de Lichterij uit 1899 aan de Amsterdamsevaart, een groot en waardevol industrieel gebouw, voor Haarlemmers een bekend beeld op die plek.

Erfgoedvereniging Heemschut had in oktober 2021 juist de gemeente Haarlem benaderd om tot bescherming van industrieel erfgoed op de NS Werkplaats te komen. Merkw aardig genoeg is namelijk geen enkel gebouw op het terrein van de werkplaats wettelijk beschermd (tegen o.a. sloop). Ondanks dat de werkplaats al vanaf 1839 op deze plek is gevestigd en er altijd veel waardevolle, waarschijnlijk ook monumentwaardige industriële gebouwen stonden/staan. Daarvan zijn er in de loop van de achterliggende decennia veel gesloopt. Ook recent nog: enige jaren geleden de waardevolle timmerwerkplaats aan de Oostvestzijde. Vandaar het initiatief van Heemschut om met wettelijke bescherming het resterende waardevolle industriële erfgoed te behouden voor onze toekomst. Blijft de vraag waarom er nooit iets is beschermd (zie ook pagina 2).

En 'ineens' blijkt ons dus nu de sloop van gebouw 20 de Lichterij uit 1899, op Heemschut's eerste gezicht monumentwaardig industrieel erfgoed. Nader onderzoek leert ons dat de gemeente al op 24 juni 2021 de op 15 juni daarvoor door NS aangevraagde sloopvergunning verleende. Daarover is Heemschut vorig jaar niet geïnformeerd bij de lopende gemeentelijke contacten over mogelijke bescherming. Volgens NS kan het gebouw niet geschikt worden gemaakt voor hergebruik. Heemschut heeft hierover z'n twijfels; veelal blijkt dat effectiviteit en verduurzaming hand in hand kunnen gaan met behoud van erfgoed(waarden).

En dat kan in ons land dus zomaar 'ineens' gebeuren bij alle niet wettelijk beschermde gebouwen. De eigenaar hoeft alleen de sloop maar te melden bij de gemeente. Meestal snel daarna wordt de vergunning verleend – de gemeente kan niet weigeren wanneer er geen bescherming is. En kan men vrijwel direct daarna daadwerkelijk aan de gang met de sloop. Gemeenten zijn sinds 2012 zelfs niet meer verplicht tot openbare publicatie van sloopmeldingen en de verlening van de sloopvergunningen. Waarmee niemand dus op de hoogte is van dergelijke sloopplannen en ook Heemschut dit dus niet tijdig (zelf) heeft kunnen signaleren.

In ieder geval is alweer waardevol erfgoed verloren gegaan. Misschien kan dit zeer betreurenswaardige voorval een les zijn om bij toekomstige soortgelijke situaties in samenspraak tussen betrokkenen vooraf en in openheid mogelijk behoud en hergebruik te bezien.

Einde persbericht

Publiceerbare foto's bijgaand. Bron Heemschut graag met onderschri ft 'Foto Heemschut'. Andere foto's onderschri ft 'Foto Beeldbank Noord-Hollands Archief' respectievelijk 'Foto website NS'. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Peter Koppen van de Commissie Noord-Holland/Haarlem van Heemschut op peterkoppen@xs4all.nl of 06-29010389.

Z.o.z. voor contextinformatie.

Bond Heemschut, Vereniging tot Bescherming van Cultuurmonumenten in Nederland.

Opgericht in 1911. Beschermvrouwe: H.K.H. Prinses Beatrix

Erfgoedvereniging Heemschut | Nieuwezijds Kolk 28 | 1012 PV Amsterdam | www.heemschut.nl | info@heemschut.nl

Nadere informatie NS Werkplaats en gebouw 20, de voormalige 'Lichterij'

(bron: website NS)

De eerste trein in Nederland reed in 1839, traject Amsterdam-Haarlem, en had zijn eindpunt op het huidige terrein van NS Treinmodernisering, ongeveer waar nu de huidige entree van het terrein aan de Oudeweg ligt. Daar werd in 1839 een houten station geopend ten behoeve van de eerste spoorlijn van Nederland tussen Amsterdam en Haarlem. Bij dit station waren ook al beperkte voorzieningen voor onderhoud en reparatie. Pas later is de centrale onderhoudswerkplaats in gebruik genomen.

Gebouw 20, de voormalige 'Lichterij' is een hal uit 1899. Ooit werd het gebouwd om voor het groot onderhoud van stoomlocomotieven de stoomketels van het onderstel te hijsen/te lichten. Zo kwam het gebouw aan zijn naam. Later werden er vooral werkzaamheden uitgevoerd zoals wassen van treinen, hoogspanningstesten en de laatste jaren het repareren van de koppen van treinen na een aanrijding. Het gebouw heeft, ondanks de leeftijd, geen monumentale status en is geen gemeentelijk- of rijksmonument.

Over de monumentwaardigheid van gebouw 20 de Lichterij meldt Heemschut het volgende:

- De NS Werkplaats in Haarlem wordt als erfgoed genoemd in het Monumenten Inventarisatie Project (MIP), een landelijk project van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (1986 -1995). Waardevolle gebouwen en andere monumenten werden beschreven voor meer zicht op monumentenzorg en cultuurgeschiedenis. De NS Werkplaats staat er ook in, maar dit heeft bij de gemeente kennelijk niet geleid tot beschermingsactie of raadplegen bij sloopaanvraag.
- Erfgoedgebouwen op de NS Werkplaats zijn kennelijk niet door de gemeente geselecteerd bij de aanwijzing van vele honderden gemeentelijke monumenten rond 2010.
- De NS Werkplaats is opgenomen in de boekpublicatie 'Gids voor industriële monumenten in Zuid-Kennemerland' uit 1996 van ABC Architectuurcentrum Haarlem en Historisch Museum Zuid-Kennemerland.

Introductie Heemschut

De Erfgoedvereniging Bond Heemschut, Vereniging tot Bescherming van Cultuurmonumenten in Nederland of kortweg Erfgoedvereniging Heemschut, bestaat sinds 1911 en zet zich al meer dan 100 jaar onafgebroken in voor het behoud van cultureel erfgoed. Heemschut betekent letterlijk het schutten (beschermen) van het heem (de eigen omgeving). Als erfgoedvereniging zetten we ons in voor de bescherming van waardevolle erfgoedobjecten en -gebieden in brede zin. Indachtig deze doelstelling wordt Heemschut als belanghebbend bij erfgoed aangemerkt.

Dit werk doen we met de inzet van vrijwilligers. Alle provincies en de stad Amsterdam hebben een eigen onafhankelijke Heemschut-commissie.

Voor meer informatie zie www.heemschut.nl